

ПРИНЦИПИ НОВОГО ЗАПОЧАТКУВАННЯ І ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ В ПОЛЬЩІ

Павел Турала

Професор, доктор хаб..

Інститут педагогіки, м. Жешув, Польща

Після парламентських виборів влада знаходиться в руках сил вірної політичної орієнтації. Вони планують провести радикальну реформу системи освіти - наблизити її до вимог 21 ст. Положення цієї реформи міністр освіти виніс на публічний розгляд.

З й-лабб 90-6 років у Польщі плануються великі зміни структурно- адміністративного і організаційного порядку. Замість 49 обл. залишається тільки 12. Обласні організації отримують більше автономії. Низові структури отримують більше влади. Нові самоврядовані воеводства поділятимуться на повіти. Вони отримують права самостійного вирішення всіх питань, в тому числі освіти.

Нижчою адміністративною одиницею буде гміна. Всі школи, а також інші освітні і виховні заклади, матимуть право встановлення регіональних програм і розподілу коштів. Зараз в Польщі проводиться велика робота в цьому напрямку.

Основні недоліки старої системи:

- примат інформації (як зосередження фактів) над особистістю (можливостями практичного використання); домінування теорії над практикою;
- навчання за основами академічних засад (академічної класифікації);
- зменшення виховної ролі школи і послаблення комплексного виховання, зв'язків з сім'єю;
- примат колективного навчання (спрямованого на колектив) над особистісною підготовкою.

Головними незаперечними причинами, які потребують найшвидшої комплексної реформи, потрібно визнати:

-неспроможність адаптації сучасної системи освіти до темпів і запитів суспільно-політичних і соціальних перетворень;

-криза виховної ролі школи, що походить від домінування фактору який можна визначити поняттям «надання інформації», над фактором, який можна поіменувати як «практичне вміння» і конструювання людської особистості;

-відсутність рівних можливостей в доступі до освіти (малий процент молоді у середніх спеціальних і вищих навчальних закладах); необхідні перетворення;

-приспосовування системи освіти до принципів нової конституції в Польщі, а також до принципів нової адміністративної реформи країни;

-існує потреба міцнішого сполучення на кожному ступені школи з сім'єю і суспільством В локальному значенні; сьогодні настала ситуація, цілком

придатна для проведення такої комплексної реформи.

Для цього процесу існують наступні підстави:
-зростаючі потреби кооперації, що виникають з нашої інтеграції до країн Європейської Співдружності;

-необхідність змін, що виникають з реформ побудови країни;

-глибоке демографічне зношення дітей віком 6-7 років життя, яке досягне апогею в 2001-2002 р.р.

Ці три складники вимагають здійснення такої реформи сьогодні.

Частину започаткування роботи в новій системі потрібно розпочати з 1999-2000 шкільного року. Так це бачать експерти Міністерства освіти Польщі. Потреба швидшого здійснення реформи при існування благоприємних факторів дає можливість реорганізації в наступних напрямках:

-структури системи освіти від дитячого садка до докторського ступеню;

-зміни в способах адміністрування і контролю, наближеного до нової побудови демократичної системи країни;

-планованої реформи програм, організаційних і методологічних змін;

-створення незалежної від школи системи принципів, оцінок і екзаменів;

-встановлення економічного статусу джерел і методів фінансування школи;

-побудови режиму кваліфікації вчителів, встановлення шкали, мір(авансу) і оплати на високому рівні.

Так широка і комплексна реформа всієї освіти в Польщі повинна привести до наступних наслідків:

-підвищення авторитету середньої і вищої освіти;

-підвищення можливостей і зрівняння шансів для продовження освіти на всіх рівнях;

-встановлення кращих пропорцій між теоретичними знаннями, практичними навиками, виховання гармонійної особистості;

-необхідної автономії інколи

-можливості хорошої роботи вчителів, мотивованих структурою зарплати;

-збільшення фінансових фондів з бюджету країни, отримання прибутків від власного заробітку шкіл;

-зміцнення зв'язків школи з сім'єю і суспільством в цілому

Структурна система освіти буде охоплювати весь шлях навчання від дитячого садка до докторського ступеня. Освітньою метою є можливість навчання

дітей і молоді з урахуванням ступеню психофізичного розвитку. Нова система буде наближена до систем розвинених цивілізованих країн.

Це будуть такі ступені:

- неповна середня школа (з початковою);
- середня школа (гімназія, ліцей);
- академічний ступінь ліценуат, магістрат,

докторат.

Початкове навчання відбувається протягом одного «нульового» року.

Початкова школа (неповна середня).

Діти навчаються в ній 6 років. Це час дитячого розвитку 7-12 років. На цьому етапі діти отримують основні знання і навички при кооперації школи і сім'ї. Зблокованих предметів навчання мало. Рідні мають великий і навіть головний вплив на все в школі. Після закінчення складаються кваліфікаційні іспити.

Гімназія - обов'язкове непрофільоване навчання протягом 3-х років. Вік учнівської молоді 13-15 років. Навчання предметне. Проводиться розвідка нахилів (профорієнтація). Наприкінці складається кваліфікаційний іспит на право вступу до ліцею.

Профільований ліцей - навчання відбувається протягом 3-х років. Підготовка ведеться або до складання матурального екзамєну, або як профільована протягом 2-х років (технічна, економічна). Матуральний екзамєн дає можливість навчання у вищих училищах.

Вищі училища рекрутуються з матуристів.

Існують два типи училищ:

- професійні,
- академічні (такі, що дають знання 1 ступеню (ліценціат) або одноосібний магістерський ступінь).

По 1 академічному ступеню і професійному можна створити додаткову магістерську підготовку.

В кінці проводиться докторантська підготовка. Докторанти отримують статус студентів.

Проектований план здійснення зміни системи керування освітою Польщі:

-в 1998/1999 шкільному році вчителі, батьки і кожен учень будуть мати повну інформацію про плановані зміни шкільної системи;

-в 1999/2000 р.р. почне роботу підготовча школа для шестирічок. I-VI класи навчатимуться вже за новою системою. В ²⁻²²² класах (1 етап) і в IV (перший рік II етапу) буде здійснена програмна реформа, в V і VI класах існуватимуть перехідні програми.

Учні, які навчалися за старою системою в VII класі, почнуть навчання в I класі ліценію (III етап). Учні VIII класу будуть навчатись до кінця за старою програмою.

В 2000/2001 і 2001/2002 навчальних роках будуть створені² і II класи гімназій.

В 2002/2003 р.р. будуть створені I класи 2-річної професійної школи. В цей самий час буде здійснюватись узгодження програмної реформи.

Повне завершення шкільної реформи відбудеться в 2004/2005 р.р. завідуванням та наглядом системи освіти в новій структурі шкільного укладу.

Інтенсивно ідуть роботи для включення до

1.01.1999 р. обмінного укладу країни (територіальної структури); головні елементи цієї зміни повіті і воеводства автономії самостійні. В процесі побудови освітньої системи планується:

1. Надати дитячим дошкільним закладам та гімназії для гмін (гмина - найменший у Польщі район влади) самостійність:

Для повітів надати ліцеї та професійні школи. Це будуть особисті завдання для гмін і повітів, самостійних територіальних органів.

2. Розділ педагогічного та юридичного відродження шкіл. Цей контроль буде на рівнях адміністрації країни, уряду, воеводства.

3. Зростання ролі суспільних органів: гмінні, повітові, воеводські шкільні ради.

4. Реалізація принципів державної організаційної автономії школи чи інших закладів освіти.

5. Введення самоврядування і автономії шкіл чи інших вищих училищ. Великий вплив муніципальних органів воеводства, їх стратегічний розвиток училищ в смислі потреб стратегічного розвитку регіону.

Зміни, які плануються в освіті, теж пов'язані зі змінами програмового навчання. Вони в більшості випадків, вплинуть на наступні принципи:

-відходження учнів від енциклопедизму по відношенню до наукових дисциплін;

-підготовка учнів до життя, вироблення вмінь долати життєві труднощі;

-виховання та розвиток особистості, свобода вираження своєї думки;

-відродження програмового навчання, яке дає можливість вчителю вибору нових методів та принципів навчання:

-планування спеціальних програм для відповідних класів, погодившись попередньо з педагогічною радою:

-реалізація традиційних методів навчання;

-реалізація принципів побудови задач для підручників, а також вимоги щодо шкільних та державних норм оцінювання.

Система оцінювання - це державні іспити.

В новій побудові освіти плануються нові наступні етапи контрольних ефектів:

1. Перевірка тих знань учнів, які вже отримані в дошкільному закладі. Така інформація дає

можливість з'ясувати рівень результатів о-річного навчання, а також що даний учень собою представляє.

2. Перевірка знань учнів під час навчання та після закінчення гімназії. Ціль цієї перевірки - з'ясувати ступінь сформованості умінь і знань учнів, а також загальної підготовки учнів.

Загальна оцінка буде представлена у формі пунктів. Чим більше пунктів здобуде учень, тим більша вірогідність вступити в учбовий заклад та ліцей. Важливо також і те, що на даному етапі є можливість порівняти початкові оцінки з останніми результатами.

3. Державні екзамени будуть проводитись за новою програмою, яка має назву Nova Matura. В фазі перевірки існує два ступені системи екзаменів. Екзамени будуть проводитись центральною та регіональною комісією.

Планування побудоване таким чином:

1) перевірка знань учнів після 6-го класу перший раз в 1999-2000 шкільному році; це буде пробна перевірка пристосована до старих програм;

2) перевірка після 3-го класу гімназії, яка буде зроблена в 2001-2002 шкільному році дія випускників середніх шкіл старої системи, а також в 2004-2005 році для випускників середніх шкіл нової освіти.

Система фінансування освіти.

Принципи реалізації цієї системи базуються на автономії шкіл на базі створення основного закону для самозабезпечення бюджету.

Основні джерела фінансування:

-бюджет країни.

Фінансові фонди можуть виходити тільки з одного джерела. Додаткові фонди будуть залежати від економічної активності школи, а також регіону. Всі витрати помістити в фінансовий план школи

В майбутньому фінансування залежатиме від регіональної влади на рівні загального навчання в країні. Вищий навчальний заклад буде фінансуватися напряму з бюджету країни.

Плануються такі основні форми та шляхи фінансування:

-дошкільні заклади не підлягають втручанням країни; ця проблема регіональна і гміна залишає за собою право і рішення;

-шестирічні школи, трьорічні гімназії, трьорічні ліцеї, дворічні професійні школи і дворічні ліцеї будуть фінансуватись з центрального бюджету;

-проблеми позашкільного виховання та турбота над дітьми буде фінансуватись через владу повітів;

-фінансування неpubлічних шкіл буде залежати від фондів шкіл та повітів;

Всі зміни програм, зарплата вчителів, загальні зміни серед шкіл будуть на рахунок кінцевих фондів.

Концепція професійного статусу вчителя.

Реформа освіти в Польщі охоплює всю систему її функціонування. В реформу освіти повинні включатись всі освітяни. Головне завдання стоїть все-таки перед вчителями шкіл. Автори реформи вбачають залежність і впровадження ві,і професійної підготовки вчителів та мотивації заробітної плати. Важливим є також підвищення кваліфікації вчителів.

1. Якість та результати освітнього процесу.
2. Мотивація щодо підвищеної кваліфікації та професійного рівня вчителів.
3. Почуття стабілізації та захищеності вчителів.
4. Престиж вчителів.

Актуальною є система актимотивації. Є пропозиції наступальних елементів професійної прагматики та заробітку вчителів.

Планується 6 категорій ступенів вчителів:

1. Закони кваліфікації:
 - а) бездоганна морально-етична поведінка;
 - б) кваліфікаційний цензус, державні екзамени на здобуття ступеня;
 - в) позитивна оцінка результатів дидактично-виховного процесу.

2. Коефіцієнт мінімального ступеня заробітної • плати для вчителів (вкл.до цього надбавку до зарплати).

3. Передбачені пільги:
 - а) стаж вчительської роботи,
 - б) тяжкі умови праці,
 - в) кількість випускних класів,
 - г) підвищена кваліфікації учителя.

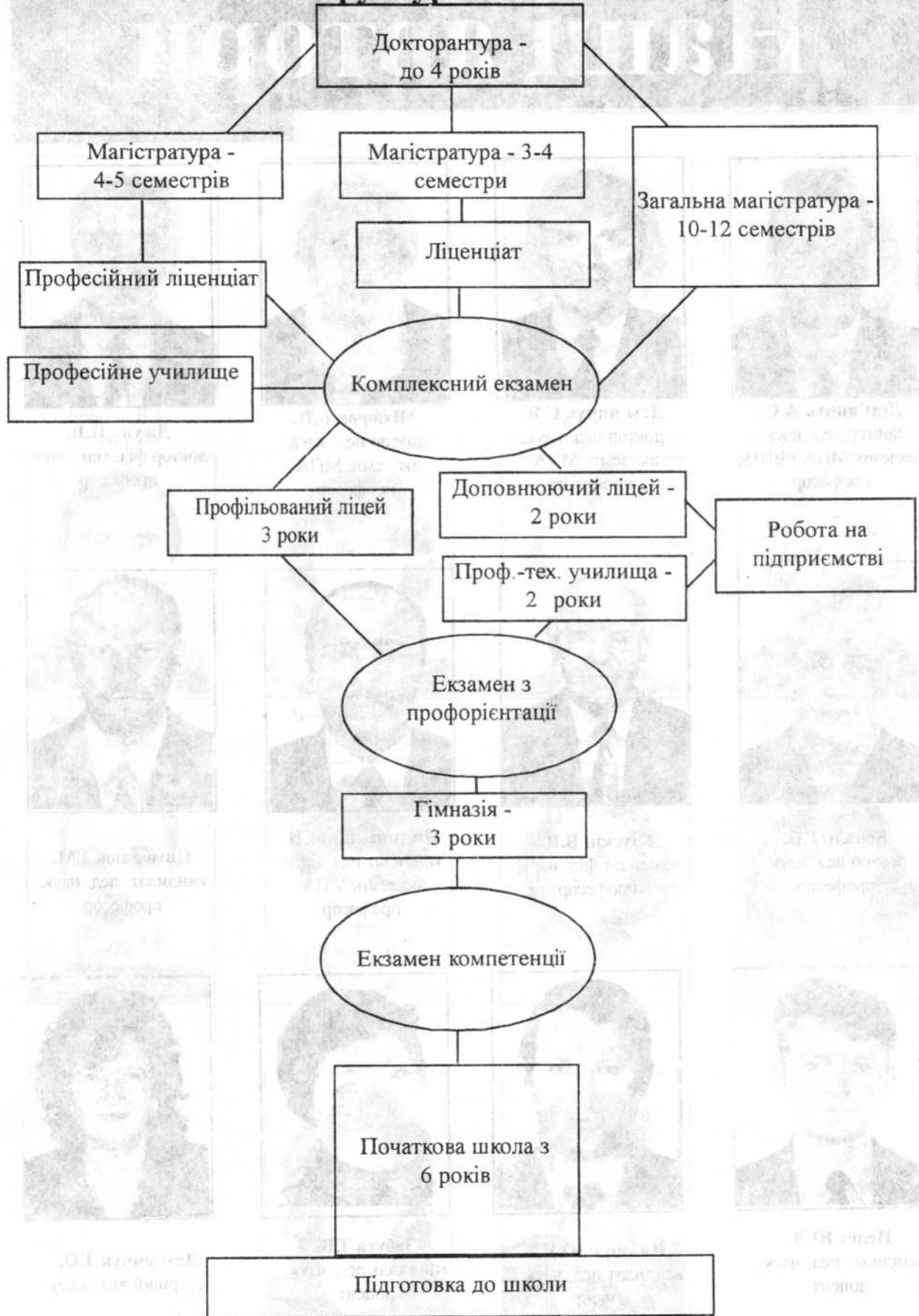
4. Стабілізація вчителів, які займаються науковою роботою та підвищують свою кваліфікацію.

Ступені кваліфікації вчителів

1. Вчитель-практикант.
2. Вчитель за контрактом.
3. Вчитель.
4. Вчитель-спеціаліст.
5. Дипломований вчитель.
6. Професор освіти.

¹ Турала П. Виховання і робота на користь суспільних змін - Жешув,1998-С.98-1 14

Схема структури освіти в Польщі

Автор: професор Павел Турала (Польща).